

STRETNUTIE S ODBORNOU VEREJNOSŤOU

PARTICIPATÍVNY PROCES PRE TVORBU NÁRODNÉHO LESNÍCKEHO PROGRAMU SR 2022-2030

28. APRÍL 2021

MIESTO A ČAS ZASADNUTIA: Platforma ZOOM, 9:00-12:15

PRÍTOMNÍ: Apfel Eduard, Bača Miroslav, Černáková Eva, Ďurica Milan, Flachbart Viliam, Hagovský Milan, Hapčo Ivan, Janíčková Andrea, Jefimova Natalie, Kameniar Ondrej, Kanka Róbert, Lišháková Galina, Martin Matys, Novodomský Vladimír, Paločko Anton, Remeňová Diana, Roessiger Joerg, Rybár Jerguš, Rybár Vladimír, Segec Pavol, Slaninka Róbert, Stopka František, Sušková Miriam, Szakallos Ladislav, Šibík Jozef, Vaľo Štefan, Zemanová Anna

Koordinátori TV NLC: Kovalčík Miroslav, Kulla Ladislav, Merganič Ján, Sarvašová Zuzana, Šálka Jaroslav, Šterbová Martina,

Overovatelia: Rybár Jerguš/ zápis úvodnej a záverečnej časti,
Rybár Jerguš/ Lesa a klíma a Lesy a spoločnosť, /
Natalie Jefimova/Lesy a drevo a Lesy a moderné technológie
Rybár Vladimír/Lesy a verejná politika

Facilitátori: Grešáková Lýdia, Gušťačík Peter, Miková Karolína, Smieška Bohdan, Vagač Filip

Zapisovatelia a technická podpora: Nousiainen Daniela, Kalmárová Lucia, Smail Galvánková Michaela, Zemanová Anna

CIELE ZASADNUTIA:

1. Predstaviť **proces a štruktúru participatívnej tvorby Národného lesníckeho programu (NLP)**
2. Predstaviť **návrh strategických a špecifických cieľov a opatrení**, vrátane návrhu predbežného časového harmonogramu a finančných rámcov v rámci NLP.
3. **Pripomenkovať návrhy strategických a špecifických cieľov a opatrení odbornou verejnosťou.**

ĎALŠIE KROKY DOHODNUTÉ NA STRETNUTÍ:

- Overený zápis bude doručený účastníkom stretnutia do 10. mája 2021
- Upravený návrh NLP pôjde ďalej na Radu pre tvorbu NLP.
- Finálna verzia návrhu NLP bude účastníkom stretnutia zaslaná na začiatku medzirezortného pripomienkového konania (MPK). Týmto spôsobom budú účastníci súčasne informovaní aj o tom, že začal proces MPK a môžu do neho ako verejnosť vstúpiť.
- Videonahrávka úvodnej časti stretnutia bude zverejnená na stránke <http://nlp.nlcsk.org/>
- Ďalšie návrhy a podporné materiály prosím posielajte p. Šterbovej na martina.sterbova@nlcsk.org, nie do celej skupiny.

ZHRNUTIE PRIEBEHU STRETNUTIA A VÝSLEDKOV DISKUSE

V úvode stretnutia účastníci súhlasili s nahrávaním priebehu stretnutia. Úvodnej prezentačnej časti aj na účely zverejnenia, diskusie zo skupín výlučne na účely spracovania zápisu.

PREDSTAVENIE PROCESU A ŠTRUKTÚRY PARTICIPATÍVNEJ TVORBY NLP

Prezentácia Karolína Miková (Príloha č. 1)

KRÁTKA VYJASŇUJÚCA DISKUSIA K PARTICIPATÍVNEMU PROCESU

Ku komentáru jedného z účastníkov na grafy vyjadrujúce zloženie účastníkov stretnutí v rámci participatívneho procesu, že je nemilým prekvapením, že zo zapojených do participatívneho procesu bolo len 9% neštátnych vlastníkov, veľa zástupcov občianskej spoločnosti a len 16% akademikov bolo vysvetlené, že akademici boli zapojení do vstupnej správy a sú členmi pracovných skupín. Pracovné skupiny nie sú súčasťou grafu.

PREDSTAVENIE NÁVRHU STRATEGICKÝCH A ŠPECIFICKÝCH CIEĽOV A OPATRENÍ NLP

Prezentácia Martina Štěrbová (Príloha č. 2)

DOPLNENIA, OTÁZKY, PRIPOMIENKY

Účastníci sa bez doplňujúcich otázok presunuli do podskupín.

FACILITOVANÁ DISKUSIA V PODSKUPINÁCH PODĽA TÉM TEMATICKÝCH VÝBOROV

LESY A KLÍMA (LADISLAV KULLA, KAROLÍNA MIKOVÁ, ANNA ZEMANOVÁ)

PREZENTÁCIA LADISLAV KULLA

V úvode diskusie zaznela vyjasňujúca otázka, či sa strategické ciele týkajú len hospodárskych lesov, alebo sa týkajú aj ochranných lesov. Podľa účastníka je dôležité investovať do zmeny ekosystémov, ktoré sa prirodzene adaptujú, ako tisíce a milióny rokov v minulosti. Týkajú sa strategické ciele konkrétnych lesov, hospodárskych lesov, alebo sú navrhované stratégie smerované na celé lesné ekosystémy?

Koordinátor objasnil, že navrhované stratégie sa týkajú všetkých lesov, opatrenia nie sú špecifikované na konkrétne kategórie lesov, dajú sa chápať ako všeobecné. V rámci predchádzajúcich diskusií zazneli návrhy, aby sa niektoré opatrenia viazali na konkrétne napr. ochranné, alebo hospodárske lesy. Spracovatelia zastávajú názor, že v NLP nie je potrebné špecifikovať opatrenia pre konkrétne kategórie lesov, upravuje to dostatočne platná legislatíva. Z indikatívnej kvantifikácie opatrení je zrejmé, že opatrenia nemôžu byť uplatnené na celej výmere lesov. Záleží aj na vlastníkoch lesa, ktorí majú záujem robiť opatrenia a na rozpočte ktorý bude k dispozícii na podporu týchto opatrení. Niektoré opatrenia, ako napr. asistovaná migrácia a vnášanie nových druhov a fenotypov v národných parkoch, alebo v územiach NATURA 2000 asi nebudú žiaduce. Skôr budú cieľiť do umelo založených monokultúr na nepôvodných stanovištiach. Napríklad do ihličnatých monokultúr na Záhorí. Pri kvantifikácii opatrení máme na mysli, že nie všetko a všade, ale tam, kde je to účelné, a kde to umožňuje zákon.

Ďalší diskutujúci sa venoval otázke lesov a vody a opatreniam na vodných tokoch, ako i vzťahu hustej siete lesných ciest a ich dopadu na odvádzanie vody z územia. Pri prírode blízkom lesnom

hospodárení (PBLH) je zväčša potrebná pomerne hustá cestná sieť, ktorá spôsobuje, že voda odteká z lesov a stáva sa príčinou občasných povodní.

Téma infraštruktúry a vody v lesoch bola zaradená do témy Lesy a moderné technológie. Infraštruktúra a voda sú riešené v strategickom ciele(SC) 2. Celý špecifický cieľ(ŠC) 2 je hydrologický, zahŕňa lesnícko-technické meliorácie, do ktorých môžeme zaradiť aj zasakovacie pásy, plošné opatrenia a rovnako aj hradenia bystrín.

Jeden z účastníkov pripomienkovania Stratégie adaptácie na klimatické zmeny a následne Akčného plánu informoval, že v týchto dokumentoch boli lesné cesty a opatrenia na vsakovanie zahrnuté k téme klímy, ale potvrdil, že tak, ako je to zaradené v tomto návrhu, je to v poriadku. Stratégia adaptácie na klimatické zmeny obsahuje rozsiahly balík špecifických cieľov a následne akčný plán, ktorý sa pripravoval v roku 2019-2020, prešiel MPK a obsahuje viacero opatrení, s ktorými sa niektoré v NLP prekrývajú, niektoré sú tam iné. Otázkou je, aká je synergia medzi týmito dokumentami.

Koordinátor informoval, že tento paralelný proces sleduje a zúčastňuje sa ho. Dokumenty musia byť kompatibilné a nesmú si protirečiť. Do NLP boli vybrané aktívne lesnícke opatrenia z plánu adaptácie SR na zmenu klímy, časti lesníctvo. Ide o premeny drevinového zloženia, rekonštrukcie lesov, genofond, vodu, infraštruktúru. Zahrnuli gro adaptačných opatrení PBLH ako alternatívne modely. Snažili sa sústrediť na to, čo sa dá za 10 rokov realizovať a na čo sa nájdu zdroje. Neuvádzali veci ako monitoring zdravotného stavu lesov, ktorý štandardne prebieha a tým, že nie je v NLP explicitne uvedený, neznamena, že nebude pokračovať. To, čo je vyriešené a beží, nie je v novom NLP, predpokladá sa, že bude ďalej realizované. Čo nie je riešené sú pralesy, lebo jedno z opatrení bolo aj podporiť výskum pralesov. NLP pralesy nerieši, lebo zákonom je vyriešené ako a kto môže vyhlásiť prales a výskum je v rámci NLP zahrnutý v tematickom výbore(TV) 4 postavený tak všeobecne, že môže byť v rámci neho podporený aj výskum pralesov. V NLP sa nevenovali pasívnejším veciam, vybrali proaktívne lesnícke opatrenia, ktoré vyžadujú zdroje a je možné ich kryť z PRV. Niektoré sú vynechané, lebo bežia a a netreba na tom nič meniť a niektoré preto, že nepatria do ich gescie a sú ošetrované dostatočne.

Téma vzťahu lesných ciest a vody rezonovala aj v príspevku ďalšieho účastníka. Postavil vyše 200 km lesných ciest, desiatky kilometrov protipovodňových hrádzí popri riekach, vyše 20 rokov ťažil guľatinu a spracovával ju. Pri všetkých týchto činnostiach neúmyselne odvádzal vodu z krajiny. Následne si uvedomil dôsledky a posledných 10 rokov sa zaoberá tým ako predchádzať vysušovaniu lesov. V návrhu sa dočítal, že chceme docieľiť hustotu lesnej cestnej siete 20-25 m/ha. Pokiaľ sa jedná o cesty pre nákladné autá, je to asi v poriadku. Pokiaľ sa jedná o približovacie lesné cesty, tak tam niečo neseďí. Pokiaľ meral približovacie lesné cesty, tak na viacerých miestach nameral aj 1000 m/ha približovacích lesných ciest, ktoré sú staré, 60 alebo 70 rokov a tieto stále odvádzajú vodu z lesa. Je to 40x viac ako sa navrhuje. Je to hrozné číslo. Dokumentuje lesné cesty. Filmuje, aby sme pochopili, že nebudeme mať dosť vody a voda nám z lesov odteká. Lesy budú bez vody, zem sa bude prehrievať a bude to mať veľký vplyv na klímu.

Koordinátor reagoval, že aktivity tohto účastníka sledujú a inšpirujú sa nimi. V preambule NLP je cieľom znížiť podiel približovacích ciest a ich dĺžku o 10%. Asanáciou, alebo ich rekonštrukciou. Cieľový stav sa týka najmä ciest s dobrým odvodnením, spevnených štrkom, tých pre autá. Hustota ciest pre traktory v zlom stave sa má znížiť, najmä sanáciou a asanáciou.

Ďalší diskutujúci veľmi dobre hodnotil návrh NLP, avšak pri špecifickom ciele 3: Zabezpečiť zachovanie genofondu lesných drevín a jeho využitie pri asistovanej migrácii podľa neho absentuje podpora inštitúcie, ktorá bude mať na starosti záchranu a uchovávanie genofondu, v súčasnosti Štátne lesy, OZ Semenoles. NLP sa zaoberá uznanými porastami, semennými porastami a semennými

sadmi, ale podpora toho, kto za to zodpovedá, kto je nositeľom zachovania genofondu do budúcnosti tam chýba. Navrhuje vsunúť finančnou položkou, je potrebné nájsť zdroje, mal by to financovať štát.

Nasledovala pripomienka týkajúca sa pôvodu drevín. V úvode sa zmieňuje o tom, že treba vnášať pôvodné dreviny. Bola prijatá vyhláška k zákonu o ochrane prírody (na verejnosti známa hlavne ochranou vlka), ktorá vyžaduje súhlas orgánov ochrany prírody na zalesňovanie nepôvodnými drevinami, ale nikde nie je uvedené, čo sú nepôvodné dreviny. Je tam uvedených 5 nepôvodných drevín na ktoré netreba žiadať súhlas. Ak vezmeme definíciu nepôvodných drevín z Európskej smernice na ktorú sa táto vyhláška odvoláva, tak sa môže stať, že to budú aj naše domáce dreviny, len mimo areálu svojho prirodzeného rozšírenia, čiže napríklad smrek, alebo dub mimo prirodzeného areálu. Nie sú tam uvedené dreviny ako je orech čierny, duglaska tisolistá, ktorá práve v čase klimatických zmien môže byť zaujímavou drevinou, ale zatiaľ to asi bude nepôvodná drevina, ktorá sa nebude môcť používať. V ŠC3 v bode a) je “upraviť pravidlá prenosu reprodukčného materiálu pre asistovanú migráciu”. Ako budeme prenášať, ak by sme to vzali striktno, tak v nižších polohách, alebo inde sú tie dreviny nepôvodné, nemajú tam areál prirodzeného rozšírenia, čiže budeme ich považovať v tejto oblasti za nepôvodné?

Koordinátor navrhol pozmeniť opatrenie a) nasledovne: „Upraviť pravidlá prenosu vrátane zadefinovania reprodukčného materiálu pre asistovanú migráciu klimaticky vhodných proveniencií drevín“. Takéto opatrenie vytvorí priestor na vypracovanie prílohy k vyhláške, ktorá zadefinuje vhodnú reprodukčný materiál.

K téme nepôvodných drevín smeroval aj ďalší príspevok. Účastník do chatu poskytol referenciu na publikáciu, ktorá obsahuje zoznam nepôvodných druhov na Slovensku: Medvecká J., Kliment J., Májeková J., Halada L., Zaliberová M., Gojdičová E., Feráková V. & Jarolímek I. (2012): Inventory of the alien flora of Slovakia. – Preslia 84: 257–309.

Ďalší príspevok z chatu upozorňoval na potrebu prehodnotenia drevín podľa budúcich zmenených klimatických podmienok a zváženie aktívnej podpory takých drevín, ktoré budú schopné prežiť v takto zmenených podmienkach.

Zaznel názor, že opatrenia, stratégie a mechanizmy, ktoré sú prirodzené a nestoja ani euro by mali byť uprednostňované a mali by byť vnímané ako tie prirodzené.

Zaznela otázka, na konkrétne opatrenia v chránených územiach. Z materiálu to vyzerá, ako keby sa aktívne opatrenia mali robiť všade. Účastník považuje bezzásahový prístup za dobre zdôvodniteľné opatrenie na zmenu klímy, pretože vieme, že lesy v ktorých sa nehospodári, ukladajú najvyššie množstvo uhlíka, t.j. najlepšie plnia ekosystémové služby. V opareníach napríklad absentujú kompenzácie súkromným vlastníkom za neľahčenie v lesoch v chránených územiach. Padol návrh na doplnenie opatrenia zameraného na zvyšovanie plochy bezzásahových území.

Koordinátor konštatoval, že túto tému opakovane diskutujeme v rámci tvorby NLP a vyjasňujeme si čo je lepšie z hľadiska adaptácie na zmenu klímy a aká je úloha NLP. V samotnom dokumente sa do istej miery snažíme vyhnúť dileme či je pre adaptáciu lepší bezzásah, alebo proaktívny manažment lesa, keďže sú na túto tému vyhranené názory podporujúce obidva prístupy. Pralesy a bezzásah sú legitímna vec, avšak nemali by byť riešené v NLP, ktorý je lesnícky a lesníctvo je brané ako aktívna činnosť. NLP nejde proti nim, ale je to parketa iného rezortu s ktorým existuje kooperácia. Kľúčovú úlohu tu zohrávajú existujúca legislatíva a vôľa vlastníkov. Tam kde štát, alebo na dobrovoľnej báze ľudia, pôjdu do bezzásahu, bude bezzásah. Motivačné nástroje sa na to pripravujú. NLP je poňatý ako aktívny nástroj na realizáciu lesníckych činností, politik, aktivít. Tam, kde vznikne dohoda, že sa tam nebude robiť nič, lesníci vycúvajú a nepotrebujú na to NLP. Do tohto dokumentu nechceme prenášať ciele z iných strategických dokumentov, s ktorými NLP nemá úmysel byť v rozpore. Čo je tam, platí.

Diskusiu k tejto téme ukončil príspevok účastníčky, ktorý zdôrazňovala závažnosť problému vysychania lesov a krajiny a našej zodpovednosti za stratégie a opatrenia, ktoré zvrátia tieto zmeny v krajine.

LESY A SPOLOČNOSŤ (LÝDIA GREŠÁKOVÁ, ZUZANA SARVAŠOVÁ, ANNA ZEMANOVÁ)

VSTUPNÁ PREZENTÁCIA ZUZANA SARVAŠOVÁ

Diskutujúceho zaujala časť o zlepšovaní postavenia súkromných vlastníkov lesov, keďže je to významná časť aktérov a obhospodarujú takmer 50% výmery lesov. Tlmočil fakt, že skúsenosti súkromných vlastníkov s čerpaním zdrojov je podľa nich v drvivej väčšine negatívna. Pri pomoci súkromným vlastníkom pri žiadaní financií či už z programu rozvoja vidieka (PRV), alebo iných zdrojov sa dozvedal, že nástroje ktoré v projektoch majú pôsobiť motivačne, pôsobia demotivačne. Keď sa stretnú súkromní vlastníci, ktorí často nemajú kapacitu ani samostatne spracovať žiadosti a musia si na to platiť poradcov, s kolosom ako Pôdohospodárska platobná agentúra (PPA), tak mnohí povedia, že už sa nezapoja do žiadnej výzvy. Dôležité je zahrnúť do NLP debyrokratizáciu procesu žiadania financií, či už ide o PPA, alebo iné inštitúcie. Žiadosti sú často posudzované ľuďmi, ktorí nemajú odbornú kapacitu na to, aby posudzovali takéto projekty.

Aj ďalšia pripomienka smerovala k súkromným vlastníkom, lesom a ich podpore. Bolo by dobre zakomponovať povinnosť štátu hrať funkciu odborného lesného hospodára (OLH) do určitej výmery (napríklad 50 hektárov) zo strany štátu. Podoprotovanie malých vlastníkov, ktorých sú desaťtisíce, státisíce je veľmi zlé. V súčasnosti majú štátne lesy neodovzdaných 200 000 ha, lebo nebol záujem, čiže ich majú v správe. V rámci inštitútu osobitného obhospodarovania (keď vlastníci nevedia) prechádzajú do obhospodarovania iného subjektu, hlavne štátnych lesov. OLH by mal štát hrať a v tejto koncepcii by to malo byť jednoznačne zadefinované, že je to povinnosťou štátu. Všeobecne máme fondy prebyrokratizované, pripravuje sa intervencia zameraná na malých obhospodarovateľov lesa. Tak snáď byrokracia bude minimalizovaná.

Koordinátorka reagovala, že byrokracia je v NLP definovaná ako problém a v ciele 3 je podpora poradenstva. K plateniu OLH (je v SC II. v ŠC 2b.) a stále prebieha diskusia akým spôsobom. Problém je identifikovaný aj v programovom vyhlásení vlády.

Nasledovala pripomienka k súkromníkom: tým že majú malé výmery lesa je potrebné motivovať ich, aby sa pripájali na prírodu blízke hospodárenie v lesoch (PBHL).

Na tému lesy a spoločnosť by diskutujúci chcel iniciatívu od malých vlastníkov, iniciatívu voči verejnosti. Malo by tam byť pochopenie pre šetrnejšie spôsoby hospodárenia, ale je to tam skôr opačne ako by to mohlo byť.

Diskutujúci položil otázku, prečo nie sú spomínané Mestské lesy(ML), napríklad v Bratislave ML majú veľa dobrých skúseností a rovnako urbárne lesy?

Koordinátorka upresnila, že v NLP je zámer posilniť postavenie neštátnych vlastníkov ako celku, keďže na Slovensku rozlišujeme len štátny a neštátny sektor, kde ML sú špecifikom. Vo väčšine krajín sa ML počítajú za verejné lesy. Zameriavajú sa na tých najmenších, keďže v správe neidentifikovali problémy v ML. ML majú dobre vybudované štruktúry a sú schopné prežiť a zabezpečovať svoje povinnosti. Na Slovensku je do 500 ha viac ako 10 000 subjektov, treba ich podporiť, lebo je riziko, že odstúpia od obhospodarovania lesa. Obhospodarovanie ich nemotivuje, často bývajú mimo územia, kde les majú. Sú mimo sektora, nemajú odborné znalosti.

K téme mestských lesov diskutujúci pripomenul, že ML v Bratislave aj vďaka zastupiteľstvu majú 50% bezzásahovosť, všetko je cez FSC certifikát a všetko je šetrné hospodárenie. Každé lesy, a je ich veľa v rámci Slovenska, sú rôzne hospodárené, niektoré dosť intenzívne. Otázkou je, či by nebolo možné

urobiť metodiku mestským lesom v iných mestách, aby išli vzorom PBHL, certifikácie lesov, bezzásahovosti a pod.

Koordinátorka reagovala, že tento námet je námetom na nejakú zmluvu, koncepčnú prácu, pravdepodobne nie pre NLP.

Ďalší príspevok sa týkal OLH. Navrhol presne špecifikovať, že by štát mal za to prevziať finančnú zodpovednosť. Bolo by potrebné stanoviť výmeru, napríklad 50 ha. OLH je obrovský problém v rámci Slovenska, aby to vedeli utiahnuť a OLH môže prevziať aj odbornú poradenskú činnosť malým vlastníkom. Vyhľadá si vlastníka, identifikuje majetok, povie čo má robiť. Ak sa toto neudeje a nebude to zadefinované, tak sa to bude vnímať ako všeobecné a v roku 2027 si to vyhodnotíme ako splnené, ale v konečnom dôsledku to nebude splnené.

Koordinátorka uviedla, že sa problematikou OLH budú zaoberať, túto požiadavku diskutovali aj v rámci predchádzajúcich výborov, stále sa vracia a predpokladá, že po tomto kole sa opäť k tomu vrátia a dostane sa to do diskusii, možno sa prešpecifikuje opatrenie. K plneniu a neplneniu. Na konci budú rámce nielen finančné, zodpovedné inštitúcie za plnenie, ale aj presné indikátory ktoré budú namierené tak, aby sme vedeli cieľ dosiahnuť. V tomto prípade to môže byť nedefinované, že to bude podpora OLH pre vlastníkov do 50 ha lesa.

Bol prezentovaný názor, že obecné lesy sú pokladané za najlepšieho obhospodarovateľa majetku čo sa týka vzťahu k manažmentu a vzťahu k verejnosti. Súkromní vlastníci sú obrovský problém.

Jeden z diskutujúcich by chcel, z technického hľadiska, aby Lesy a spoločnosť bol TV1. Jednak celý materiál sa volá lesy pre spoločnosť a pokiaľ spoločnosť nepochopí, na čo sú tu lesy, na čo sú tu lesníci, na čo je aktívny manažment, tak potom je zbytočné rozprávať o nejakom bezzásahu, rozbrázdnených cestách, o PBLH. Táto téma je taká široká, taká veľká, že by sme mohli rozprávať hodiny len k tejto jednej tematickej skupine. Veľká podpora týmto aktivitám. Treba ľuďom osvetou vysvetľovať činnosť lesníkov, prečo tu sú, prečo lesy musia byť zdravé, manažované. Len obhospodarované lesy budú schopné riešiť problémy so zmenou klímy.

Koordinátorka uistila, že výbory sú zoradené nie podľa významu, téma Lesy a spoločnosť je dôležitá a súvisí so všetkými ostatnými.

Ďalší príspevok upriamil pozornosť na zahraničné skúsenosti. Lesy a spoločnosť, v zahraničí veľmi populárne, stretol sa s tým v Nórsku, Nemecku, Holandsku, takzvané Citizens science, čiže ľudia sú takýmto spôsobom viac vtiahnutí do prírody, do lesa. Otázka je, či sa uvažuje v rámci Citizens science o čiastkových aktivitách.

Koordinátorka reagovala, že sa to nedostalo do NLP, ale niektoré aktivity Národného lesníckeho centra(NLC) napr. kolegovia z lesníckej ochrannárskej služby robia takýmto spôsobom. Tieto aktivity robia aj iné subjekty. Je to prvý námet týmto smerom, či by sa to dostalo do opatrení nevie, skôr si to vie predstaviť v ŠC1, kde bude platforma. Tam by mali byť koncepcie a spôsoby ako vtiahnuť spoločnosť.

Zaznela otázka, či je v NLP aj podpora konkrétnych výskumných úloh, ktoré by sa snažili objasňovať rôzne spôsoby zmierňovania dopadov zmeny klímy pri istých typoch lesov, alebo pri využití rôznych stratégií. Výchova je základ všetkého a vzdelanie a veda založená na dátach, k tomu smeruje otázka. Či je možné to doplniť v rámci nejakého tematického celku.

Koordinátorka upozornila na to, že v tomto TV sa zlúčili všetky čiastkové výskumné úlohy alebo opatrenia zamerané na výskum, ktoré boli naformulované aj v iných TV a máme ŠC realizovať výskum a vývoj na podporu inovácií. Nechceli sa venovať špecifickým výskumným témam, ktoré by mali byť. Je to definované na okruhy problémov (napríklad environmentálne). Nedávali konkrétne opatrenia. Tak ako sú nastavené výskumné granty a schémy na podporu inovácií, či už na národnej úrovni, alebo na úrovni Európskej komisie(EK), je ťažké navrhnúť špeciálne a časovo konkrétny projekt. Snažili sa to

aliquotne rozdeliť po 5 mil. na každý tematický okruh. Je na voľnej súťaži, aké témy vyhrajú. Výzvy sú väčšinou všeobecné a záleží od toho, ako sa naskladá konzorcium. Z pohľadu NLC, lesníckeho výskumného ústavu a ústavov SAV a Technickej univerzity vo Zvolene, ktoré sa zapodievať týmto výskumom, budú presadzovať horúce témy, ktoré je potrebné riešiť.

LESY A DREVO A LESY A MODERNÉ TECHNOLOGIE (MICHAELA GALVÁNKOVÁ SMILE, PETER GUŠTAFÍK, MIROSLAV KOVALČÍK, JÁN MERGANIČ)

VSTUPNÁ PREZENTÁCIA LESY A MODERNÉ TECHNOLOGIE MIROSLAV KOVALČÍK

VSTUPNÁ PREZENTÁCIA LESY A DREVO JÁN MERGANIČ

V rámci opatrení na zavádzanie kaskádového využitia dreva viacerí účastníci ocenili podporu rozširovania siete špecializovaných zberných dvorov, optimalizáciu separovaného zberu a recykláciu odpadového dreva. Tiež navrhli tieto opatrenia podporiť aj legislatívou. Jeden z účastníkov argumentoval tým, že Slovensko v porovnaní s inými krajinami tvorbu špecializovaných zberných dvorov len začína a preto je potrebné nastaviť systém správne a predísť tak problémom v budúcnosti. Je potrebné legislatívne zabezpečiť dostatočný objem pre zberné dvory. Ako príklad uviedol Nórsko, kde drevospracovatelia majú povinnosť zabezpečiť spracovanie 50 % dreveného odpadu z vlastnej výroby, buď vlastnými technológiami alebo externými firmami. Ďalej navrhol presne špecifikovať/definovať, čo je odpadové drevo, aby bolo jasné, čo sa môže spracovať na zberných dvoroch, aby sa zabránilo dovozu iného druhu odpadu (napr. kontaminovaného stavebného).

Koordinátor TV „Lesy a drevo“ k tomu uviedol, že vzhľadom k rozmanitosti zloženia výboru bola v tejto téme snaha o rozšírenie jej záberu aj o kompostovanie, ktoré je ale v gescii Ministerstva životného prostredia (MŽP). Tieto témy súvisia so spracovaním dreva a asi by bolo vhodné ich spracovať v samostatnom podrobnejšom dokumente v gescii MŽP. Súhlasí s potrebou vytvorenia zodpovedajúcej legislatívy. NLP, ktorý je v gescii Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka (MPRV), sa zameriava na podporu vzniku zberných dvorov v menších obciach a mestách (s možnou podporou z Enviroföndu), nakoľko mnohé veľké mestá funkčné zberné dvory už majú. Rezervy sú nielen v zbere papiera, ale oveľa viac v surovom dreve a drevených výrobkoch, ktoré sa recyklujú v menšej miere.

Ďalší účastník potvrdil, že diskusie k vyššie uvedeným témam prebiehajú aj na MŽP. Upozornil na dôležitosť zachovania hierarchie spracovania odpadov. Priorita z hľadiska odpadov je najprv recyklovať, až posledná možnosť je využívať ich energeticky. Aj legislatíva by mala prioritizovať technologické využitie dreva. Ak bude existovať podpora aj pre energetické využitie dreva, tak to bude sťažovať drevárskemu priemyslu možnosť technologicky spracovať recyklované drevo. Ďalej uviedol, že na Slovensku sú už vybudované kapacity na spracovanie recyklovaného dreva, napríklad v Malackách a vo Zvolene. Problémom je dostať sa k recyklovanému drevu a tiež ako ho zbierať a vytriediť.

Koordinátor TV „Lesy a drevo“ plne podporil, aby finančná podpora z verejných zdrojov šla na zberné dvory a využívanie recyklovaného dreva a papiera vo výrobe. Navrhované opatrenia na energetické využitie recyklovaného dreva sa zameriávajú viac na legislatívne úpravy a spracovanie analýz, ktoré by umožnili lepšie nasmerovanie energetického využitia dreva a biomasy. V opatreniach nie je navrhnutá finančná podpora na energetické využitie dreva.

Ďalší z prítomných uviedol, že v ich firme vo Zvolene sa už 6 rokov venujú recyklácii. V roku 2019 investovali do novej recyklačnej linky. Súhlasil, že ide o veľmi širokú tému, ktorú je potrebné otvoriť aj s MŽP. Uviedol pozitívny príklad z Rakúska, kde je vytvorená vyhláška, ktorá definuje, ako sa má drevo zbierať a separovať. Tiež pripomenul, že nie všetok drevný odpad sa dá recyklovať, a teda jeho časť ide na spálenie. V Rakúsku je pomer 80 % recyklovateľnej suroviny a 20 % na spálenie. Súhlasí, že Slovensko je na začiatku a proces treba nastaviť tak, aby bol funkčný od tvorcu odpadu až po spracovateľské kapacity.

Ďalším intenzívne diskutovaným opatrením bola podpora zakladania porastov rýchlorastúcich drevín na energetické spracovanie. Jeden z účastníkov navrhol, aby opatrenie nebolo zamerané len na energetické využitie, ale aj na ďalšie spracovanie týchto drevín. Uviedol, že rýchlorastúce dreviny sú vhodné na výrobu drevotriesok a možno aj pre celulózky. Tento názor bol podporený viacerými prítomnými. Zástupcovia drevospracujúcich firiem uviedli, že sa pestovaniu rýchlorastúcich drevín venujú z dôvodu zmeny klímy a zabezpečenia sebestačnosti v dodávkach dreva. Momentálne vnímajú ako problém zákaz sadiť introdukované dreviny (hybridné topole) vyhláškou MŽP. Tieto dreviny sú rýchlorastúce, ťažia sa raz za 5 rokov (skôr ako sa začnú rozmnožovať, aby neovplyvnili susednú vegetáciu), v 4 cykloch, to znamená, že plantáže sa zakladajú na 20 rokov. Momentálne majú zasadených 1300 hektárov a chceli by ďalej pokračovať. Tento model by napomohol sebestačnosti drevospracujúceho sektora. Iná účastníčka upozornila, že dĺžka cyklu závisí od konkrétnej dreviny. Pri niektorých drevinách je to 7 rokov. Je potrebné tomu upraviť lesnícku aj poľnohospodársku legislatívu, aby časový koridor bol flexibilnejší. Na Slovensku je momentálne časový limit na vyťaženie rýchlorastúcich drevín 5 rokov.

Koordinátor TV „Lesy a drevo“ súhlasil s vyjadrenými návrhmi, ktoré sa pokúsi zapracovať vo forme opatrenia na zakladanie plantáží všeobecne a tomu zodpovedajúce legislatívne zmeny.

S touto témou súvisí aj problém získania pozemkov, na čo upozornili dvaja diskutujúci. Rýchlorastúce dreviny sa pestujú na nevyužitej poľnohospodárskej pôde a je veľký problém nájsť celistvé plochy. Celá téma rýchlorastúcich drevín je na pomedzí lesníctva a poľnohospodárstva a preto bolo navrhnuté, aby súvisiace opatrenia boli pripravované v spolupráci s agrosektorom.

Koordinátor TV „Lesy a drevo“ uviedol, že opatrenia týkajúce sa zakladania plantáží počítajú s nevyhnutnosťou komunikácie s MŽP, kde sa však neočakáva ústretový prístup, skôr sprísňovanie podmienok. Spolupráca s agrosektorom je zabezpečená na úrovni MPRV, pod gesciou ktorého sa NLP spracováva. NLP však nedokáže ovplyvniť úroveň súkromných vlastníkov poľnohospodárskej pôdy. Spracovatelia NLP sú si vedomí, že poľnohospodárske dotácie sú zaujímavé pre súkromných vlastníkov pôdy a zakladanie plantáží je proti tomu neisté. To sa legislatívne nedá upraviť. Tiež uviedol, že v problematike pozemkov je viacero problémov, nielen rozdrobenosť, ale aj existujúce nájomné zmluvy a ďalšie.

Koordinátor TV „Lesy a moderné technológie“ uviedol, že TV 4 „Lesy a spoločnosť“ sa snaží o zlepšenie situácie ohľadne pozemkov podporou pozemkových úprav. Súhlasí, že je problém presvedčiť vlastníkov pozemkov na pestovanie lesa, keďže podpora z agrosektora je finančne zaujímavá.

Jeden z účastníkov otvoril tému zo strategického cieľa 1 - kvalita surového dreva a jeho domáca spotreba. Upozornil na to, že Vstupná správa pre tvorbu NLP bola spracovaná v roku 2019 a odvtedy sa situácia na Slovensku zmenila. Informoval, že ich firma dokončila modernú linku na spracovanie kvalitnejších sortimentov 3A a 3B, čím zvýšili spracovateľský objem zo 40 tisíc m³ na 80 tisíc m³. Ich píla nevyrába len rezivo, ale aj výrobky z vysokou pridanou hodnotou.

Koordinátor TV „Lesy a drevo“ skonštatoval, že je potrebné aktualizovať prognózu ťažby dreva, nakoľko sa drevná skladba bude meniť. Bude stúpať podiel listnatého dreva v ťažbe, predpokladá sa 5 miliónov m³ ročne. Z toho je cca 40 % piliarska a vyššia kvalita, čiže predpokladaná ročná piliarska kapacita/produkcia by mala byť okolo 2 miliónov m³ ročne. Uvítal vstup predrečníka ako žiadúce príklady aktivít podporovaných v opatreniach špecifického cieľa 1. Potvrdil, že na Slovensku sa ešte stále exportuje veľa reziva.

Zástupca IKEA Industry otvoril tému podpory malých spracovateľských reťazcov. Podľa jeho skúseností na Slovensku chýbajú stredne veľké drevospracujúce podniky. Malé píly nedokážu konkurovať veľkým spracovateľom a preto výrobky s veľmi malou pridanou hodnotou vyvezú do zahraničia. Pre štát je nevýhodné, ak sa surovina nespracováva v domácej krajine – strácajú sa tým pracovné príležitosti.

Ich firma so svojou spracovateľskou kapacitou nenakupuje všetko drevo na Slovensku, lebo do výroby potrebujú certifikované drevo a toho na Slovensku nie je dostatok. Všetky výrobky IKEA musia mať FSC certifikáciu. Na Slovensku je iba cca 15 % lesov certifikovaných podľa FSC, preto nakupujú z Česka a Poľska. Navrhujú zaviesť podporu pre certifikované porasty a závody na Slovensku, a tiež aby sa certifikovali aj súkromné lesy a spracovatelia. Certifikácia má 3 piliere – environmentálny, sociálny a ekonomický aspekt. Podpora certifikácie je aj v Programovom vyhlásení Vlády SR. Ďalšia účastníčka diskusie podporila túto požiadavku s dôrazom na prístup k certifikácii pre stredných a malých súkromných vlastníkov lesov. Tiež uviedla, že na Slovensku existujú skupinové certifikáty a v týchto skupinách majú zastúpenie malí aj strední vlastníci.

Najväčší vlastníkom lesov je štát a ten by mal byť príkladom pre malých súkromných vlastníkov. Je potrebná osвета a podpora certifikácie pre súkromných vlastníkov, keďže mnohí si myslia, že certifikácia je len pre štátne lesy alebo veľkých vlastníkov. Koordinátor TV „Lesy a drevo“ doplnil, že certifikácia je zatiaľ navrhovaná všeobecne, smerom k zvyšovaniu výmery certifikovaných lesov, aby nebola zvýhodňovaná len určitá certifikačná schéma. Je si vedomý toho, že ak chce spracovateľ uspieť na globálnych trhoch, tak schéma FSC je dôležitá a je tiež uvedená v Programovom vyhlásení Vlády SR.

Jedna účastníčka sa dotkla témy Informačných systémov a DPZ. Ocenila návrh vytvárania plánov ťažby každé 2 roky. Navrhuje ich prepojiť na GIS technológie, aby spracovatelia získali prognózu nielen o tom, koľko sa bude ťažiť, ale aj v ktorých regiónoch. Zahrnutie prognózy ťažby podľa regiónov do NLP podporil aj ďalší účastník, ktorý tiež ocenil snahu o prognózu ťažby na úrovni sortimentu. Koordinátor TV „Lesy a drevo“ upresnil, že v SR sa prognózy ťažby modelujú na základe Programu starostlivosti o les(PSoL), ktorý sa vyhotovuje každých 10 rokov na 1/10 výmery územia lesov. Takto sa za 10 rokov prejdú celé lesy. V PSL je okrem iného definovaná ťažba, drevinové zloženie, štruktúra ťažby, kvalita porastov, sortimentová štruktúra. Prognóza sa modeluje najpresnejšie na úrovni SR, a menej presne na regionálnej úrovni.

Iný účastník doplnil informáciu o dôležitosti pre výrobcov deklarovať pôvod dreva a preto vítajú podporu vzniku moderných technológií, ktoré by toto uľahčili. Majú vlastný „forest tracing system“, v ktorom dodávatelia deklarujú pôvod dreva.

Posledná diskutujúca sa vrátila k téme zakladania porastov rýchlorastúcich drevín na poľnohospodárskej pôde. Uviedla, že v zahraničí je toto viac rozšírené a motiváciou pre poľnohospodárov by mohlo byť agrolesníctvo, t.j. spojenie pestovania rýchlorastúcich drevín s

chovom zvierat. V súčasnosti sa pripomienkuje strategický plán pre poľnohospodársku politiku a podľa jej informácií je táto oblasť v ňom zakomponovaná.

LESY A VEREJNÁ POLITIKA (DANIELA NOUSIAINEN, JAROSLAV ŠÁLKA, BOHDAN SMIEŠKA)

VSTUPNÁ PREZENTÁCIA JAROSLAV ŠÁLKA

Návrhy a pripomienky ktoré počas diskusie zazneli sa najčastejšie týkali oblastí kompetencií vlastníkov a OLH, PSoL, lesov malých výmer, ekosystémových služieb(ES), implementácie plánovaných opatrení a informácií. Pre lepšiu prehľadnosť sú preto rozdelené pod nasledovné oblasti, ktoré sú obsahovo vo viacerých prípadoch spoločne veľmi úzko prepojené.

Niekoľko účastníkov sa zhodlo, že v súčasnosti je legislatíva na úseku lesného hospodárstva vnímaná ako direktívna a reštriktívna. Je potrebné ponúkať vlastníkom viac možností hospodárenia vzhľadom na riziká, ktorým čelí. Nie každému vlastníkovi vyhovuje PBHL (aj vzhľadom na rôzne podmienky ako výmera či prírodné podmienky) a každý vlastník môže mať rôzne ciele a spôsoby akými by tie ciele chcel dosiahnuť. V súčasnosti sa ide skôr spôsobom direktívneho presadzovania určitého hospodárenia bez adekvátnej náhrady. To spôsobuje, že vlastníci sa boria s problémami (aj existenčnými) v súvislosti s nepravdepodobnosťou prísunu finančných prostriedkov. Vlastník by mal mať možnosť voľby spôsobu hospodárenia, keďže je to jeho riziko aj zodpovednosť a prípadné nesprávne rozhodnutia ho môžu stať nakoniec aj jeho majetok. V praxi sa totiž niekedy stáva, že vlastník aj vďaka predpisom (napr. z úseku ochrany prírody) nemá veľa možností na rentabilné hospodárenie a o majetok prichádza bez toho, aby mu bolo umožnené oň zabojsovať. Rovnako sa navrhuje podpora a motivácia z verejných zdrojov na obhospodarovanie aj podľa požiadaviek a záujmov iných užívateľských skupín.

Zaznela aj kritika na kvalifikáciu pre vykonávanie činnosti OLH, že sa v súčasnosti neváži vysokoškolské lesnícke vzdelanie a absolvent strednej lesníckej školy s OLH skúškou je viac ako vysokoškolský absolvent bez OLH skúšky. Absolvent lesníckej fakulty by vraj mal mať hneď po skončení kvalifikáciu na OLH. V diskusii bol vyjadrený aj nesúhlas s návrhom, aby bol absolvent vysokej školy automaticky kvalifikovaný na OLH. Keďže skúsenosti hovoria, že aj úroveň vedomostí študentov ako budúcich absolventov je rôzna, nejaká záverečná preverujúca skúška je určite potrebná.

Ďalej bol vyslovený názor, že je potrebné neprihliadať len na súčasný výnos, ale zohľadňovať aj funkcie lesa dôležité do budúcnosti, napríklad biodiverzitu, erózie, zadržovanie vody, strata pôdy. Spomenutý bol príklad z minulosti, činnosť Huncokárov v Malých Karpatoch ako zdroj možnej inšpirácie pre súčasnosť. OLH, či vlastníci by mali hospodáriť vzhľadom na aktuálne informácie, napríklad o klimatickej zmene. Bola vyslovená pripomienka, že by sa ku každému hospodárovi mali preniesť najnovšie poznatky o lesoch a ich hospodárení. Vyjadrili sa obavy z ponechania veľkých právomocí pre OLH a spravovateľov lesov, v prípade že by sa tieto aktuálne poznatky nepreniesli do hospodárenia a rozhodovania o lesoch.

Otázka financovania je vnímaná ako prioritná. V diskusii opakovane zazneli návrhy na zmenu či zefektívnenie financovania tvorby PSoL. V súčasnosti sú finančné prostriedky na jeho tvorbu nedostatočné a aj to má za následok nedostatočnú kvalitu diela. Toto dielo má byť garantované štátom (prípadne viacdrojovo financované), musí mať svoju kvalitu, úroveň a má podávať komplexné

informácie. Navrhovala sa tiež alternatíva financovania z časti štátom a z časti vlastníkom (nie len vlastníkom, aby nedochádzalo k stretu záujmov). V tom prípade by OLH mohol brať do úvahy záujmy štátu aj vlastníka. Dnes sú však PSoL nastavené akoby s myšlienkou minulého storočia (skúsenosti zo štúdia lesníctva a rôznych pestovno-ťažbových postupov sú, že najdôležitejší a kľúčový je prírastok a s tým sa potom ďalej pracuje).

PSoL by mal byť menej direktívny a mal by byť skôr vo forme odporúčaní. Podpora participácie vlastníkov pri tvorbe PSoL je kľúčová. Pri uvoľňovaní opatrení treba však v reále očakávať stret rôznych záujmov.

V súvislosti s malými výmerami sa navrhuje určiť minimálna výmera (napr. 50 ha), pre ktorú by bolo treba vyhotovovať PSoL. Skúsenosti ukazujú, že častokrát sa opis a údaje len odhadujú, priemerujú, čoho výsledkom sú nepresné a nereálne informácie nezodpovedajúce skutočnosti (napr. v prípade zásob dreva). Z takejto praxe potom vyplývajú aj ďalšie komplikácie, týkajúce sa napríklad daní (v prípade ťažby).

Ako jedna z najväčších komplikácií pre vlastníkov lesov malej až veľmi malej výmery je, že za každého vlastníka sa robí zvlášť hospodárska evidencia a v prípade obnovy PSoL sa v tejto súvislosti naráža na problém. Vyhovovateľom PSoL niekedy obmedzený čas a finančné prostriedky neumožňujú sa poriadne venovať opisu tak malých plôch. Preto sa navrhuje určiť minimálna výmera pre PSoL (ako sa spomína v predošlom paragrafe). Ohľadom PSoL pre lesy malých výmer bol spomenutý príklad z Fínska, kde sa vyvíjajú a testujú rôzne matematické modely, na základe ktorých si vlastníci môžu vybrať najlepšie obhospodarovanie prihliadajúc na ekonomický zisk a napríklad aj biodiverzitu. Navrhuje sa, aby sa v budúcnosti takéto modely zavádzali aj do praxe na SR.

Je dôležité, aby sa malí vlastníci a ich OLH nebáli lesy vlastníť a hospodáriť v nich, aby sa im namiesto sprísňovania pravidiel a vytvárania nových inštitúcií dala väčšia voľnosť. OLH, prípadne vlastníci, ktorí do svojich lesov chodia pravidelne, každých 5 rokov absolvujú odborné preskúšanie, majú dostatočné vedomostné aj skúsenostné kapacity pre rozhodovanie sa ohľadom hospodárenia.

Návrhy súvisiace s ES boli prevažne zamerané na oceňovanie a platby. Je problém ES naceniť a niekde to zahrnúť. Občas sú komplikácie s čerpaním platieb za ES neudržateľné, často platby meškajú. Niekedy je to aj kvôli informačnému šumu a nedostatku informácií. Navrhuje sa menšia reštrikcia a spravodlivo ocenené externality, ktoré by sa (na základe nejakých známych vzorcov) nacenili a naozaj poriadne platili.

Skúsenosti sú také, že vlastníci sú dnes až neprimerane obmedzovaní a tieto obmedzenia nie sú kompenzované, rep. sú len minimálne. Pred voľbami sú vraj témy sprísňovania ochrany lesa populisticky zneužívané. Niekedy nastávajú situácie, kedy si rôzne záujmové skupiny presadia svoje bez toho aby niečo museli platiť a niesť zodpovednosť, a tým pádom je otázka nejakých mechanizmov veľmi diskutabilná. Preto by bolo dobré zmeniť tento systém vyplácania ES a vypracovať reálne ohodnotenie mimoprodukčných funkcií lesa (priamou platbou alebo iným spôsobom) a zahrnúť to do hospodárskeho výsledku. Ďalej sa navrhuje zmeniť systém akým sa platia ES - teraz je to tak, že sú obmedzenia už dané a sám vlastník sa musí uchádzať o tieto kompenzácie, pretože veľakrát sa ocitol v chránenom území alebo národných parkoch bez svojej vôle a nevie tento stav opustiť. Ak je vraj možné, aby sa súkromný vlastník lesa rozhodol založiť súkromnú prírodnú

rezerváciu, tak by malo byť umožnené aj vlastníkom, ktorí nemajú z obmedzení žiaden úžitok, opustiť takéto obmedzenia. Reálnym príkladom z praxe je chránené vtáčie územie, na ktoré je možnosť čerpať určité finančné prostriedky. Zlé skúsenosti s (PPA), ktorej sa predkladajú žiadosti, majú za následok to, že sa často čerpanie prostriedkov a byrokracia s nimi spojená javí ako nepriechodná. Je tam príliš veľa agendy, niekedy je odpoveď PPA až po roku. Navrhuje sa preto odlíšiť/rozdeliť od poľnohospodárov financovanie ES od PPA a odstrániť niektoré zbytočné administratívne prekážky, keďže sa k financiám dá ťažko dostať a vlastníkov to odrádza.

Na platby za ES zaznela reakcia, že platby na územia Natura 2000 sú v rámci PPA a z toho poľnohospodári prečerpávajú. Existuje aj schéma v rámci MŽP a v nej sú zahrnuté platby za PBHL, aj špeciálne na územia Natura 2000. Administratíva je skutočne zložitá a odrádza hlavne neštátne subjekty, ale funguje.

Zaznela pripomienka na chýbajúci konkrétny implementačný rámec ako by sa mali veci diať. Medzisektorová komunikácia vraj na SR zlyháva na všetkých úrovniach a chýbajú dostatočne jasné vízie toho, ako bude sektor kooperovať s ďalšími sektormi a aktérmi. Taktiež je nevyhnutné objasniť ako sa vypracujú niektoré špecifické integrované riešenia, ktoré zahrnú témy obsiahnuté v tomto dokumente a ako sa budú koordinovať s miestnymi politikami, rozvojovými stratégiami a inštitúciami. Článok 6 všeobecného nariadenia EK stanovuje určité princípy, napr. viacúrovňové riadenie, prístup zdola a partnerstvo. V TV4 sú určité rámce ako napr. vytvorenie platformy, ale nie sú tam jasne zadefinované rámce. Je potrebné previazať plánovacie dokumenty pre oblasť starostlivosti o les s celkovým konceptom miestnej starostlivosti o krajinu s miestnymi socio-ekonomickými stratégiami. Na základe konkrétnych skúseností s konzultáciami súvisiacimi s pripravovanými územnými integrovanými stratégiami, ktoré vedie ministerstvo s niektorými územiami pri spracovávaní niektorých stratégií to vyzerá tak, že tam absentujú zástupcovia sektora miestnej zelenej ekonomiky a zároveň tej hodnoty ktorá z ekologického pohľadu v stredoeurópskom priestore je. Odporúčanie je, aby sa v určitých opatreniach lesnícky sektor zameral na premietanie politiky na koordináciu, participáciu aktérov, ktorí sú vlastními jednotlivých riešení (veda a výskum, školstvo, spracovatelia dreva, vlastníci, drevospracujúci priemysel), ale aj ES a hľadať miestne špecifické riešenia v rámci toho konkrétneho priestoru.

Uvádza sa príklad konkrétneho projektu predkladaného do integrovanej územnej stratégie, kde bolo vidno, že VÚC nebol schopný dať usmernenie akým spôsobom previazať projekt s miestnymi plánovacími procesmi a koordináciou s miestnymi inštitúciami. Vyžaduje si to ešte ďalšie konzultácie aby vedeli navrhovať miestne špecifické riešenia, ktoré sú postavené na diskusiách s miestnymi aktérmi a premietnuté do miestnych stratégií a aby sa podporovali kapacity. Tým, že absentuje spoločenská diskusia a dialóg a nie sú vybudované rozvojové kapacity na jednotlivých úrovniach, ktoré by dokázali zabezpečovať medzisektorový dialóg až po miestnu úroveň. Keďže reálny život sa odohráva na miestnej úrovni (konkrétnom poli, lese, dedine) treba sa na to sústrediť. Ochrana prírody ani lesy sa nemôžu riešiť oddelene od miestnych stratégií.

V diskusii opakovane zazneli problémy súvisiace s informáciami. Bol vyslovený názor, že ľudia sú často zle informovaní. Informačný šum, nedostatok informácií či nejasné informácie a absencia samoštúdia spôsobuje často problémy v administratíve, ale aj v komunikácii. Zazneli aj požiadavky na využívanie najnovších poznatkov o lesoch a ich hospodárení v praxi. Opakovane sa spomínali moderné prístupy a technológie ako prínos pre lesné hospodárstvo, napríklad pri opise porastov, vyhotovovaní

odporúčaní pre vlastníkov, či oceňovaní ES.

Počas diskusie zaznelo aj niekoľko názorov k minulým praktikám v lesnom hospodárstve, s ním súvisiacej legislatíve a ich dôsledkom na súčasný stav v lesníckej praxi. Napriek tomu, že neboli obsahovou náplňou ani jedného TV, bolo pre niektorých účastníkov veľmi dôležité, aby boli vyslovené a zaznamenané. Napríklad, že existujú dva zákony, o ochrane prírody a o lesoch. Tieto sú často nekompatibilné. Následne nastávajú pri prejednávaní PSOL konfliktné situácie. Bolo by vraj dobré zlúčenie MŽP a MPRV, ako aj oboch zákonov do jedného spoločného zákona a všetko by ním bolo zastrešené. Ďalej zaznelo, že odkedy lesníctvo prešlo pod MPRV, dostalo sa na vedľajšiu koľaj (vždy bolo prvoradé poľnohospodárstvo).

Niektorými účastníkmi bola vyslovená nespokojnosť s vysokým percentom zastúpenia občianskej spoločnosti a nízkym zastúpením iných ako štátnych vlastníkov lesa (graf v úvode stretnutia). Boli vyjadrené obavy z väčšieho vplyvu mimovládnych organizácií ako vplyvu napríklad súkromných vlastníkov na rozhodovanie o legislatíve, ako aj pochybnosti o odbornosti zástupcov občianskej spoločnosti. Podľa ďalšieho názoru bola aj nedostatočne zastúpená akadémia a neštátni vlastníci lesov.

Koordinátorka doplnila vysvetlenie zastúpenia (graf). Jednotliví členovia Rady pre tvorbu NLP dostali možnosť nominovať členov do TV. Niektorí nominovali jedného člena do každého výboru, niektorí majú zastúpenie len v jednom-dvoch TV. Napríklad mimovládne organizácie zabezpečili účasť v každom výbore a neznamená to, že je tam veľký počet organizácií.

Koordinátor ocenil pripomienky a návrhy a objasnil, že veľa pripomienok súvisí obsahom iných výborov. Napríklad téma OLH je v TV4 Lesy a spoločnosť, časti ľudské zdroje. Ohľadom PSOL, je určite potrebné vylepšenie a aj to je cieľom zahrnutým v NLP. Celá táto problematika aj s financovaním je v TV4. Všetky ES sú dôležité a nie je to len konflikt ochrany prírody a lesníctva, keďže sa týkajú krajiny ako celku. sú tam napr aj vodné ES, uchovávanie uhlíka, rekreácia - čo je komplexnejšie riešenie. Je to tiež v TV4.

V chate zaznel návrh prekopať celoživotné vzdelávanie OLH. Pretože ak sa na preškolení okrem iného „učia“ to čo ich naučila stredná škola tak je niekde veľmi veľký problém. A ak príde do praxe nová generácia po VŠ, tak je tam veľmi veľká medzera v odborných poznatkoch (klíma, genetika, technológia...).

Rovnako v chate bola uvedená potreba vrátiť sa k ekonomike hospodárenia v lese. Už teraz sú ekosystémové služby čerpané spoločnosťou prakticky bez náhrady. To deformuje celé prostredie. Bez reálneho príjmu z iných zdrojov, než z predaja dreva nebude motivácia vlastníkov meniť model hospodárenia.

FACILITOVANÁ SPOLOČNÁ DISKUSIA O VÝSTUPOCH Z TEMATICKÝCH SKUPÍN NA ÚROVNI STRATEGICKÝCH A ŠPECIFICKÝCH CIEĽOV

Moderátorka témy Lesy a klíma zhrnula diskusiu nasledovne: Viacero účastníkov pozitívne hodnotilo možnosť zúčastniť sa na takomto ako aj kvalitu prekladaného materiálu. Diskusia v skupine sa týkala troch zásadných tém a to:

- otázka akým lesom sa venuje NLP, do akej miery sú v ňom zahrnuté aj bezzásahové územia alebo sa týka len hospodárskych lesov,
- Opakovane zaznelo téma zadržiavania vody v lesoch (Čím sme sa dotkli témy 3. Lesy a moderné technológie) a teda opatreniam, ktoré by mali zabrániť odvádzania vody z lesov (zadržiavanie vody v lesoch a krajine). S tým súvisí ďalšia téma lesnej cestnej infraštruktúry, ktorá tiež patrí pod tému 3. Lesy a moderné technológie
- Posledná výrazne diskutovaná téma sa týkala genofondu a zadefinovania pôvodných a nepôvodných drevín pre Slovensko.

Koordinátor p. Kulla doplnil to, že sa otvorila aj otázka bezzásahovosti, a delimitačnej čiary medzi tým, akým lesom sa NLP venuje a akým nie. Na prvom zasadnutí výboru Lesy a klíma tento výbor podporil hranicu /delimitačnú čiaru stanovenú aktívnou lesníckou činnosťou, do ktorej bezzásahovosť nepatrí.

L. Grešáková zosumariovala diskusiu **Lesy a spoločnosť (4.)** Konštatovala, že obe témy sú vnímané ako dôležité. Hlavné pripomienky sa týkali zlepšenia postavenia neštátnych vlastníkov lesov. Medzi opatreniami by účastníci privítali snahu o debyrokratizáciu procesu pre menších vlastníkov lesov, hradenie činnosti obhospodarovania lesov malých výmer štátom, alebo hradenie činnosti OLH. Vítané by boli aj stimuly a motivácia pre PBHL, hlavne motivácia pre malých vlastníkov. V rámci postavenia neštátnych vlastníkov lesov sa prebrali aj riešenia pre ML a možné spracovanie vzorovej metodiky na vzore ML Bratislava, pre ostatné ML. Tiež by bolo potrebné zadefinovať, ako viac zahrnúť spoločnosť, napr. cez Citizens science čiastkové aktivity a podporiť vedu a vzdelávanie založené na dátach.

P. Gušťačík zhrnul diskusiu k témam **Lesy a drevo** a **Lesy a moderné technológie**. Bola zameraná na tri väčšie oblasti - 1. spracovanie a separovanie dreva, 2. rýchlorastúce dreviny, 3. certifikácia. Mnohé opatrenia a ciele boli označené ako progresívne, zaraďujúce Slovensko medzi ostatné krajiny ktoré idú tlačíť na separovanie odpadového dreva a rozšírenie zberných dvorov. Návrhy na zlepšenia sa týkajú napríklad spôsobov, akými štát zabezpečí dostatočný objem drevného odpadu na zberných dvoroch a aj potreba špecifikácie, čo sa pod termínom drevný odpad rozumie, aby sa predišlo napr. miešaniu so stavebným odpadom. V tejto súvislosti zaznelo, že je dôležité aby verejné politiky kopírovali logiku veci, aby využitie odpadového dreva malo prednosť pred spaľovaním odpadového dreva. Ako príklad boli uvedené Nemecko a Rakúsko, kde je až cca 80% dreva spracovaného na drevotriestu a iný materiál.

V téme rýchlorastúcich drevín, hlavne šľachtených, hybridných topoľov bola spomenutá vyhláška ŽP, ktorá zakazuje takéto dreviny a bol artikulovaný dopyt po zmene tejto vyhlášky. Plantáže sú umiestnené aj na poľnohospodárskej pôde, ktorá je často veľmi rozdrobená a vyžaduje si dohadovanie so súkromnými vlastníkami. Riešením by mohlo byť agrolesníctvo, kde by majitelia poľnohospodárskej pôdy vedeli skombinovať pestovanie introdukovaných drevín s pastvou. Diskutovalo sa aj o potrebe zvyšovania hodnoty ťaženého dreva spracovaním, chýbajú nám spracovatelia strednej veľkosti a preto veľa dreva odchádza zo Slovenska nespracovaného. Spracovanie dreva "doma" by pozitívne ovplyvnilo aj zamestnanosť. Pokiaľ ide o certifikáciu, je záujem o moderné trendy zo strany zákazníkov aj štátu a preto je dobré, že sa otázka certifikácie nachádza v NLP. Bolo navrhnuté, aby sa našiel spôsob rozšírenia uplatňovania certifikácie a rôzne schémy (nie len FSC) aj na stredných a drobných vlastníkov a obhospodarovateľov.

V skupinovej diskusii bol zdieľaný zoznam so zakázanými drevinami a niektoré tie dreviny, napr. *Populus x euramericana* tam nie je a napriek tomu ich majú zakázané pestovať.

B. Smieška tlmočil výsledky debaty k téme **Lesy a verejná politika**. Konštatoval, že bola dynamická, niekedy protirečivá, ale odzrkadľovala rôznorodosť vedomostí aj skúseností diskutujúcich. Ambícia formulácie prvého strategického cieľa je v poriadku. Súčasne odznali pripomienky napríklad k chýbajúcemu vypracovanému implementačnému rámcu, keďže zo skúseností sa vie, že medzirezortná komunikácia a kooperácia v ďalších etapách zlyháva, rovnako ako aj nadväznosť na nejaké napr. miestne stratégie. Niekoľkokrát bol vyjadrený súhlas s tým, že sú PSOL aj OLH základné nástroje štátu k hospodáreniu v lesoch. V tomto kontexte odznalo aj viacero zmienok o neštátnych vlastníkoch a ich problémoch a ťažkostiach, ktorým čelia. Jedným z problémov je čerpanie platieb za ES, ktoré sú čerpané spoločnosťou prakticky bez náhrady a chýba reálny príjem iný ako z predaja dreva a kompenzácie. V diskusii odznalo, že by sa možno bolo treba vrátiť k tomu, ako sa predkovia pred 70 rokmi správali k lesoch a dokázali ich vnímať ako komplexný systém, z ktorého sa treba poučiť.

PRÍLOHA: PROGRAM STRETNUTIA

9.00	Online priestor aplikácie zoom je otvorený na prihlasovanie sa (prosím nainštalujte si zoom klienta (ak ho nemáte), v prípade, že potrebujete technickú podporu, prosím kontaktujte nás)
9:30 - 10:30	Predstavenie procesu a štruktúry participatívnej tvorby NLP Krátka vyjasňujúca diskusia k participatívne procesu Predstavenie návrhu strategických a špecifických cieľov a opatrení NLP (Príloha č. 1) Doplňenia, otázky, pripomienky
10:30 - 11:30	Facilitovaná diskusia v podskupinách podľa tém tematických výborov 1. Lesy a klíma a Lesy a spoločnosť 2. Lesy a drevo a Lesy a moderné technológie 4. Lesy a verejná politika
11:30 - 11:45	Prestávka
11:45 - 12:30	Facilitovaná spoločná diskusia o výstupoch z tematických skupín na úrovni strategických a špecifických cieľov Záver stretnutia